CRISTINA CIULEI

LIA PUŞCARIU

Lia Puşcariu s-a născut pe 20 decembrie 1907 la Cernăuţi, unde tatăl ei, Sextil Puşcariu, era profesor universitar la Universitatea de acolo. Era al doilea copil al lui Sextil Puşcariu şi al Eleonorei, primul copil fiind Radu, cu doi ani mai mare decât ea. A crescut în atmosfera protejată şi caldă caracteristică familiilor burgheze ale acelei epoci încă liniştite şi stabile. De mică s-a remarcat prin inteligenţa ei sclipitoare şi imaginaţia neobişnuită, stimulată de poveştile citite în cărţile pentru copii ale acelor timpuri. Ea se imagina Regina Papurga şi Radu era, bineînţeles, Regele Figedes. Ţara peste care domneau se chema Ţolanda. Cu asemenea personaje fictive şi oricând la îndemână, variantele de joacă şi cele ale întâmplărilor imaginate de ea erau infinite.

Când a început Primul Război Mondial, Sextil Puşcariu a fost concentrat pe frontul din Italia. Leonora şi cei doi copii l-au urmat de-a lungul întregului război, stabilindu-se temporar în localităţile în care poposeau (Innsbruck, Meran). Datorită acestor împrejurări, copiii au învăţat perfect limba germană.

După război s-au întors în România Mare, stabilindu-se la Cluj, unde Sextil Puşcariu a fost numit primul Rector al Universităţii Române din Cluj.

Copiii şi-au continuat şi terminat studiile la Cluj, Lia optând pentru Facultatea de Litere, pe care a absolvit-o în 1930. După absolvire a continuat să lucreze în specialitatea ei, alături de Sextil Puşcariu.

În 1929, Lia s-a măritat cu Grigore Manoilescu, fratele ministrului Mihai Manoilescu. Cât timp au trăit împreună au avut un menaj fericit.

În viaţa Liei, care, până atunci, decurgea lin şi sub auspicii fericite, s-a întâmplat prima mare nenorocire: fetiţa ei de trei ani, Lia Mică, a murit într-un accident de maşină, eveniment care a zguduit întreaga familie. Lia era atunci însărcinată cu al doilea copil. A născut o a doua fetiţă, Magdalena (viitoarea Magdalena Vulpe), care i-a adus un dram de consolare. Lia, cum se poate bănui, şi-a dedicat toată viaţa şi toată dragostea acestei fetiţe, şi ea, la rândul ei, ajunsă, la maturitate, o persoană de excepţie din toate punctele de vedere.

Dar necazurile Liei aveau să continue. Soţul ei (Grigorel, în familie şi între prieteni), concentrat pe front, a trebuit, după 23 august 1944, să se retragă cu trupele germane, devenite trupe inamice României. După un popas de câteva zile la Bran, unde se aflau atunci Lia şi Manina, a plecat în Germania, şi de atunci nu s-au mai văzut niciodată. Ani de zile nu s-a ştiut nimic de el, nici dacă trăieşte, nici unde e, nimic. Cu asemenea „pete” la dosar, viaţa de zi cu zi în România, după 23 august 1944, era foarte grea, chiar periculoasă. Lia nu avea nicio sursă de venit. A început să tricoteze ciorapi din lână de casă, pe care îi vindea la Bucureşti, unde cererea era

Caietele Sextil Puşcariu, II, 2015, Cluj-Napoca, p. 721–723

BDD-A22944 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:14 UTC)

destul de mare, după război nemaigăsindu-se nimic în magazine. Sărăcia era mare, şi la ţară, şi la oraş.

Lia Puşcariu a locuit la Bran până în 1948, când s-a prăpădit Sextil Puşcariu, dorind să fie aproape de el şi să-l îngrijească până la sfârşitul vieţii.

La Bucureşti a locuit într-o locuinţă sordidă şi nesănătoasă, unde a fost obligată să se mute împreună cu mătuşa şi unchiul ei, generalul Iorgu Buicliu. Fiecare avea câte o cameră, bucătăria era la demisol, igrasioasă, cu gândaci şi limacşi. Casa se încălzea cu lemne, a căror procurare presupunea o adevărată aventură, de la găsirea unui depozit de lemne şi a unei căruţe, până la tocmirea unui om care să le taie.

În aceste condiţii, Lia trebuia să-şi câştige existenţa ei şi a Maninei. Având în vedere dosarul, încărcat din punct de vedere politic, care atârna de gâtul ei, nimeni nu o angaja şi de aceea a hotărât să divorţeze, revenind la numele Puşcariu. Acest lucru i-a mai uşurat întrucâtva accesul la o slujbă de stat. A început lucrul la *Dicţionarul limbii române*, conceput de tatăl ei.

În paralel, lucra la „negru" ca traducător din limba germană pentru diferite persoane şi în cele mai variate domenii, în general tehnice, ceea ce îi venea destul de greu, ea neavând cunoştinţe în acest domeniu. A fost ajutată mult de o rudă, Fuerea, care absolvise facultatea de inginerie la Halle în Germania.

Se înţelege că o ducea foarte greu cu banii, deşi lucra până noaptea târziu. Cu toate acestea, a ţinut să-şi păstreze demnitatea, nefăcând nicio concesie în faţa presiunilor politice. Cât îşi putea permite, se ducea la concerte, la teatre, cu Manina bineînţeles, şi a ţinut, în continuare, legătura cu cercul de intelectuali ai vremii, pe care îi cunoscuse înainte de război (cu cei care mai erau în libertate).

Aşa au trecut anii, cu multe greutăţi, dar şi cu mici bucurii. În 1961, Manina s-a măritat cu dl Alexandru Vulpe, arheolog eminent, azi academician. A plecat în casa familiei soţului, scăpând de condiţiile insalubre din Intrarea Ţambalului, în care locuise 15 ani.

Lia a continuat viaţa singură, în camera alăturată trăind încă mătuşa şi unchiul Buicliu. Muncea, ca şi până atunci, până la trei dimineaţa, făcea vizite prietenilor şi, bineînţeles, Maninei, care locuia foarte aproape.

În 1962, Lia a primit o citaţie să se prezinte la Miliţie. Mirată şi neliniştită, s-a dus. I s-a adus la cunoştinţă că cineva (fără nume) o chema într-o ţară din Vest (s-a presupus Portugalia) pentru şedere definitivă. Răspunsul trebuia dat pe loc. Lia a fost, bineînţeles, buimăcită şi, după câteva minute de gândire, a refuzat oferta. Astfel a ratat şansa de a se întâlni, după o absenţă de 18 ani, cu Grigorel, despre care nu mai ştia nimic. Acest episod a tulburat-o profund şi pe ea, şi pe Manina, şi întreaga familie.

În toţi aceşti ani grei, plini de necazuri, frustrări şi persecuţii politice, Lia nu a încetat să spere că Dumnezeu va binevoi ca în această viaţă, ea şi Grigorel se vor întâlni spre a-şi trăi bătrâneţile împreună. Dar Dumnezeu a voit altfel. Lia a aflat că Grigorel al ei s-a prăpădit, despărţirea lor fiind fără întoarcere.

BDD-A22944 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:14 UTC)

Această veste a năruit-o definitiv, paharul cu amărăciuni se umpluse şi o boală nemiloasă i-a pus capăt zilelor.

A murit în iunie 1965, la numai 57 de ani, plânsă de toţi cei care au iubit-o, şi aceştia au fost foarte mulţi. Puţini oameni au fost atât de respectaţi, apreciaţi şi iubiţi pentru caracterul dârz şi inflexibil, dar şi pentru bunătatea şi blândeţea ei. Toţi cei ce au cunoscut-o şi-o închipuie acum printre îngeri.

LIA PUŞCARIU
(*Abstract*)

The presentation is a short remembrance of the outlines in the life of Lia Puşcariu, Sextil Puşcariu's daughter. As a child, she had a happy and untroubled life, followed by an adulthood which was going to be much the same, until misfortunes and problems began to sadden her joy. The way she faced the oncoming shadows in her life show a beautiful personality, dedication and strength. She lived in dignity until her early death at the age of 57.

Cuvinte-cheie: *Lia Puşcariu, Sextil Puşcariu, caracter dârz, bunătate.*
Keywords: *Lia Puşcariu, Sextil Puşcariu, firmness, kindness.*

Cristina Ciulei
Braşov, str. Mihai Eminescu, 36, ap. 9
c.ciulei@gmail.com

BDD-A22944 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:14 UTC)